

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce, 41. ročník, 2014/2015 – krajské kolo

I. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

1. Napište pět přídavných jmen s kořenem *rod* a každé z nich užit ve spojení s vhodným podstatným jménem. Neuvádějte předponové odvozeniny.

2. V ordinaci lékaře jsme slyšeli větu: ***Posad'te se prosím, sestřička vám za chvíli zprávu vytiská.***

a) Slovesný tvar ***vytiská*** je nespisovný. Uveďte, jak zní příslušný tvar spisovný, a zařaďte ho do třídy a ke vzoru.

b) U tvaru ***vytiská*** určete všechny gramatické kategorie (tj. mluvnické významy), třídu a vzor.

c) Vysvětlete, jak pravděpodobně tvar ***vytiská*** vznikl.

d) Uveďte dvojici sloves ze spisovné vrstvy jazyka, jejíž oba členy splňují všechny následující podmínky:

i) patří do stejné třídy a ke stejnému vzoru jako slovesa z řešení bodu a) a b);

ii) mají shodný kořen;

iii) jsou svými vidovými protějšky.

3. Následující věta je víceznačná.

Moje kamarádka každý večer končí s čokoládou.

a) Vysvětlete dva její významy.

b) Určete pád obou slovních tvarů ve spojení ***každý večer***.

4. Přečtěte si následující text, k němuž se vztahují úkoly a) až e).

Dnes jsme se se sedmáky zúčastnili jedné akce na náměstí. Protože jsem horší než ty děti, tak jsem si musela odběhnout do bufetu, kde prodávají chlebičky na WC. Bylo tam celkem narváno, tak jsem se vrátila trochu později, ale chlapci můj příchod ani nezaregistrovali.

a) Z jazykového hlediska vysvětlete, v čem spočívá komičnost zadaného textu. Upravte jej jedním doplněním tak, abyste komičnost odstranili a vyjádřili tak předpokládaný záměr autorky.

b) Slovní tvar ***celkem*** užitý v nové větě tak, aby byl jiným slovním druhem než v zadaném textu.

c) Slova ***zaregistrovat*** a ***akce*** užitý každé v samostatné větě tak, aby měla jiný význam, než mají v zadaném textu.

d) Napište, ze kterého sousloví a proč vzniklo nespisovné slovo ***sedmák***.

e) V zadaném textu jsou písmenem ***d*** zaznamenány různé hlásky. Uveďte všechny tyto hlásky a ke každé z nich připište jeden příklad slova z textu.

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce, 41. ročník, 2014/2015 – krajské kolo
I. kategorie
Slohový úkol

Nezajímavější zvíře na světě je...

Forma je libovolná. Doporučená délka 20–25 řádek.

Krajské kolo OČJ 2014/2015 – 41. ročník – I. kategorie – řešení:

1. Příklady řešení: *rodný (list, jméno) – rodový (znak, šlechta, jméno) – rodilý (mluvčí) – rodinný (přítel, známý, pohoda) – rodákův (návrat) – rodácký (sjezd) – rodičovský (povinnost, dovolená)*
Poznámka: Uznávejte i složeniny typu *roduvěrný (Pražák)*.

Bodování: Za 5 vhodných přídavných jmen spojených s podstatnými jmény – 3 body;
za 4 vhodná přídavná jména spojená s podstatnými jmény – 2 body;
za 3–2 vhodná přídavná jména spojená s podstatnými jmény – 1 bod.
Celkem tedy maximálně 3 body.

2. a) *vytiskne*, 2. slovesná třída, vzor *tiskne*;
b) 3. osoba, číslo jednotné, způsob oznamovací, čas budoucí (uznávejte i: přítomný tvar s budoucím významem), vid dokonavý, rod činný, třída 5., vzor *dělá*;
c) Příklady řešení: Došlo k příklonu k jiné (produktivní) slovesné třídě a vzoru. / Mluvčí byla ovlivněna tím, že slovesa na *-nout* často mají příbuzná slovesa na *-at*. / Mluvčí byla ovlivněna příbuzným slovem *tiskárna*, které má v příponě samohlásku *á*, což ji vedlo k užití slovesa s touž samohláskou v příponě, jde tedy o analogii. (Označení *produktivní* ani *analogie* nevyžadujte.)
d) Příklady řešení: *vytrhnout – vytrhat, kopnout – kopat*.

Bodování: a) za správný tvar – 1 bod; za správné určení třídy a vzoru – 1 bod;
b) za správné určení tvaru – 2 body (při drobných nedostatecích – 1 bod);
c) za vhodnou odpověď – 2 body;
d) za uvedení vhodné dvojice sloves – 2 body.
Celkem tedy maximálně 8 bodů.

3. a) Příklady řešení: *Moje kamarádka se každý večer snaží přestat jíst čokoládu. / Moje kamarádka nikdy neodolá a každý večer sní nějakou čokoládu. / Poslední, co moje kamarádka každý večer dělá, je, že jí čokoládu.*
b) *každý* – 4. pád; *večer* – 4. pád

Bodování: a) Za vhodné vysvětlení dvou různých významů – 2 body;
b) za správné určení pádů u obou slovních tvarů – 1 bod.
Maximálně tedy 3 body.

4. a) V textu chybí čárka za vloženou vedlejší větou, tím vzniká falešná skladební dvojice (*prodávají na WC*). Úprava: ... *chlebičky, na WC*.
b) Příklad řešení: *Nepleťte si detail s celkem*.
Poznámka (nevyžaduje se od soutěžících): V původním textu je *celkem* příslovce (srov. *vcelku, dost, poměrně*). V novém užití jde o podstatné jméno.
c) Příklad řešení: *Před startem pořadatel zaregistroval všechny závodníky. V supermarketu jsem koupil máslo v akci. / Ve fyzice jsme se učili o zákonu akce a reakce. / Režisér před začátkem natáčení zakřičel: „Akce!“*
d) Příklad řešení: Slovo vzniklo ze sousloví *žák sedmé třídy*. Slovo *sedmák* lépe odpovídá potřebám mluvčích při neformální komunikaci (např. při hovoru žáků mezi sebou o přestávce), je kratší než uvedené sousloví (uplatňuje se zde ekonomie v jazyce).
e) [d] – *dnes, sedmák* atd., [d'] – *děti, později*, [t] – *příchod*.

Bodování: a) Za vhodné vysvětlení i odpovídající úpravu textu – 1 bod;
b) za vhodný příklad – 1 bod;
c) za oba vhodné příklady – 1 bod;
d) za vhodné vysvětlení – 2 body;
e) za vypsání správných tří hlásek a příkladů – 1 bod.
Celkem tedy maximálně 6 bodů.

CELKEM: 20 BODŮ

6. Slohový úkol: Hodnoťte dodržení tématu, plynulost a návaznost textu, vhodný výběr lexikálních prostředků i větnou stavbu. Přihlížejte i k tvaroslovné a pravopisné správnosti.
Bodování: 0–10 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.